

ИННОВАЦИЯЛАР АСОСИДА ТАЛАБАЛАРДА АМАЛИЙ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МЕТОДИКАСИ

Xusamiddinova Malika Mehriddinovna

TDIU xorijiy tillar ta'limi kafedrası, katta o'qituvchi

mkhusamiddinova@gmail.com +998998222473

Annotatsiya: Maqolada talabalarning innovatsion kompetentsiyalarini rivojlantirish masalasi ko'rib chiqilgan, zamonaviy boshqaruv printsiplari, pedagogik metodlar va texnologiyalar orqali ijodiy, tadbirkorlik va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish ahamiyati ta'kidlangan. Tadqiqot axborot boshqaruvi, interaktiv o'qitish va sanoat bilan integratsiyaning samarali kompetentsiya rivojlanishiga ta'sirini ko'rsatadi. Maqola talabalarda innovatsiyaga moyil madaniyat va kasbiy salohiyatni oshirish uchun nazariy va amaliyot asoslarini taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Innovatsion kompetentsiyalar, ijodiy fikrlash, tadbirkorlik, pedagogik metodlar, texnologik savodxonlik, muammolarni hal qilish, jamoaviy ish, ta'lim.

Аннотация: В статье рассмотрен вопрос развития инновационных компетенций студентов, подчеркнута важность формирования творческих, предпринимательских навыков решения проблем через современные принципы управления, педагогические методы и технологии. Исследование демонстрирует влияние информационного управления, интерактивного обучения и интеграции с промышленностью на эффективное развитие компетенций. Статья представляет теоретические и практические основы повышения инновационной культуры и профессионального потенциала студентов.

Ключевые слова: Инновационные компетенции, творческое мышление, предпринимательство, педагогические методы, технологическая грамотность, решение проблем, командная работа, образование.

Abstract: *This article examines the development of students' innovative competencies, emphasizing the role of modern management principles, pedagogical methods, and technological tools in shaping creativity, entrepreneurial thinking, and problem-solving skills. The research highlights the importance of information management, interactive learning, and industry integration for effective competency development. The study provides a theoretical and practical foundation for fostering students' innovation-oriented culture and improving their professional potential.*

Key words: *Innovative competencies, creativity, entrepreneurship, pedagogical methods, technological literacy, problem-solving, teamwork, education.*

Kirish

Talabalarda innovatsion boshqaruv ko'nikmalarining shakllanishi, avvalo, ular zamonaviy menedjment tamoyillari haqida tasavvurga ega bo'lishi va yangi yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etish qobiliyati bilan belgilanadi. Bu yondashuvlar innovatsion muhitda boshqaruv jarayonini axborot bilan ta'minlashga qaratilgan bo'lib, samarali boshqaruv tizimida talabalarining innovatsion salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Ishlab chiqarishni boshqarish jarayonida iqtisodiy axborot alohida o'rin tutadi, chunki u moddiy boyliklarni ishlab chiqarish, taqsimlash, almashish va iste'mol qilishdagi insoniy munosabatlarni aks ettiradi. Shu bilan birga, ilmiy-texnik axborotning ahamiyati, u ishlab chiqarishning ilm-fan va texnologik rivojlanish asosida yangilanishini ifodalaydi, alohida ta'kidlanadi.

“Axborot” atamasi lotin tilidan kelib chiqqan bo'lib, voqelik yoki shaxs faoliyati haqida xabardorlik, ma'lumotdorlikni bildiradi. Axborot boshqaruv tizimini rivojlantirish va takomillashtirish uchun zarur bo'lgan asosiy ma'lumotlar majmuasidir. Boshqaruv to'g'ri va yetarli axborotsiz amalga oshmaydi.

Axborot boshqaruvchi va boshqarilayotgan tizim o'rtasida aloqa vazifasini bajaradi. Boshqaruvchi tizim ishlab chiqarish holati va iqtisodiy faoliyat to'g'risidagi ma'lumotlarni qabul qiladi, ularni tahlil qilib, boshqaruv qarorlarini qabul qiladi va ijro

uchun topshiriqlar beradi. Axborot barcha boshqaruv bo'g'inlari va funksiyalarini qamrab oluvchi mustaqil element sifatida qaraladi.

Axborot turli ko'rinishlarga ega: statistik, operatsion, iqtisodiy, buxgalteriya, moliyaviy, ta'minotga oid, kadrlar, texnologik, loyihaviy, marketing, ijtimoiy va boshqalar. Axborot manbasiga ko'ra ichki va tashqi bo'linadi. Tashqi axborot yuqori tashkilotlardan keladigan buyruq va ko'rsatmalar, rejalashtirilgan topshiriqlar va mahsulot savdosi shartlari haqida ma'lumotni o'z ichiga oladi. Ichki axborot korxona ichida bo'limlar faoliyati, reja bajarilishi, mahsulot tannarxi va mehnat unumdorligi kabi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi.

Axborot boshqaruv jarayonida boshlang'ich va boshqaruv axborotiga bo'linadi. Boshlang'ich axborot pastki bo'g'inlardan yuqori po'gonalarga yo'naltirilsa, boshqaruv axboroti yuqoridan pastga harakatlanadi. Axborot barqarorlik darajasiga ko'ra barqaror, shartli barqaror va o'zgaruvchan bo'ladi.

Talabalar innovatsion fikrga ega bo'lsa, murakkab masalalarni ijodkorlik bilan hal qila oladilar. Bu nafaqat kasbiy faoliyatda, balki shaxsiy hayotda ham muhimdir. Shu bois, talabalarda innovatsion kompetensiyalarni rivojlantirish bugungi ta'lim tizimining dolzarb vazifalaridan biridir.

Talabalarda innovatsion kompetensiyalarni rivojlantirish zarurati quyidagi omillar bilan izohlanadi: iqtisodiy va texnologik yangilanishlar, mehnat bozori talablariga moslashish, milliy va global raqobat, tadbirkorlik imkoniyatlarini yaratish, muammolarni hal qilish ko'nikmalari.

Tadqiqotning asosiy maqsadi talabalarni ijodiy fikrlash, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, tadbirkorlik fikrini rivojlantirish, murakkab sharoitlarda qaror qabul qilish, jamoada ishlash va samarali muloqot qilishga tayyorlashdir.

Ilmiy ahamiyati shundaki, talabalar innovatsion kompetensiyalar orqali zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy muhitda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga tayyorlanadi. Bu ko'nikmalar ijodiy yondashuv, texnologik savodxonlik va tadbirkorlik fikrini o'z ichiga oladi.

Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish natijasida aniqlanishicha, J. Shumpeter, K. Robinson, P. Drucker, E. Rogers kabi olimlar innovatsiya va kreativlikni rivojlantirish masalalariga katta hissa qo'shgan. O'zbekistonlik olimlar A. G'ofurov, S. Maxkamova, Sh. Asqarov esa milliy ta'lim tizimida innovatsion metodlarni joriy etishga bag'ishlangan ishlari bilan e'tiborga sazovor.

Talabalar innovatsion kompetensiyalarini rivojlantirishda quyidagi metodlar qo'llaniladi: loyihaga asoslangan o'qitish, case-metod, "miyashtum" (brainstorming), interaktiv usullar, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, tadbirkorlikka yo'naltirilgan o'qitish, innovatsion ijodiy faoliyat, refleksiya va o'zini baholash.

Xulosa qilib aytganda, innovatsion kompetensiyalar zamonaviy mutaxassisni tayyorlashning asosiy mezonidir. Pedagogik innovatsiyalar, axborot texnologiyalaridan keng foydalanish, ijodiy va tadbirkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish, jamoaviy ish va kommunikatsiya ko'nikmalarini shakllantirish, o'qituvchilarning malakasini oshirish talabalar salohiyatini mustahkamlaydi.

Tavsiyalar: innovatsion metodlarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish, raqamli texnologiyalar bo'yicha kurslar tashkil etish, ijodiy fikrlashni rag'batlantirish, tadbirkorlik ko'nikmalarini oshirish, talabalarni jamoaviy faoliyatga jalb etish, o'qituvchilar uchun innovatsion pedagogika bo'yicha seminarlar o'tkazish, ta'lim va sanoat o'rtasida hamkorlikni mustahkamlash.

ADABIYOTLAR:

- Abdullaev, H., & Mirzaeva, Z. (2021). Innovative teaching methods and their application in practice. Tashkent: Uzbekistan National Encyclopedia.
- Inoyatov, M.X. (2020). Innovative technologies and their use in the educational process. Tashkent: Sharq Publishing House.
- Sharipov, A.M. (2021). Methods for developing creativity and innovative thinking. Tashkent: O'qituvchi Publishing House.
- Sidorov, I.P. (2022). New technologies and innovative approaches in education. Saint Petersburg: Lan.

- Qurbonov, S.Yu. (2020). Students' innovative competencies: theoretical and practical foundations. Samarkand: SamSU Publishing.
- Novikov, D.A. (2020). Innovative education: theoretical and practical approaches. Moscow: Academy.
- Abdullaeva, M.R. (2019). Innovative competencies and methods for their formation in the educational process. Tashkent: Science and Technology.
- To'raqulov A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2022.
- OECD. Innovative Learning Environments. – 2020.
- UNESCO. Digital Competence Development Framework. – 2021.

